

Inceputul cîntecelor populare rominești

in relație cu inceputul cîntecelor populare italiene, grecești, portugheze și altele, din punct de vedere mitic, literar și psihologic.

INCERCARE CRITICĂ.

O excelentă formulă a D-lui Stanislas Prato, care îmbrățișează de odată literatura populară și cea artistică, rezumă teza noastră: «Ori ce poezie vine de la popor, și se refutoarce la popor.» În adevăr, din popor esă prima inspirație; clasele savante o lucrează; în fine generația o consacră și o redă mulțimei, care o deformează și o transformă pentru a inaugura un ciclu nou. Plebea poate fi comparată cu pământul, din care soarele și ploaia fac să iasă pădurile mărețe; apoi arborii se desfrunzesc, și frunzele cari cad formează o nouă pătură vegetală, din care în curînd va renaște viața și frumuseța.

Emile Blemont: Esthétique de la Tradition, Paris, I. Maisonneuve: 1890, pag. 24—25.

Poezia populară este ca și reflexul momentan al unor puternice emoțiuni personale sau colective. Legenda și poezia își au izvorul în sufletul națiunilor, și inima unui popor se desvălește în cîntecele sale. Au fost epoci cînd sentimentul adînc al rasei și al patriotismului, a fost de ajuns pentru a schimba o națiune într'un popor de poeți (1).

1) La poésie populaire de M-me la Comtesse Martinengo Cesaresco; Paris, E. Lechevalier; 1893, pag. 5.

Frații Grimm spun că n'aū găsit macar o singură minciună în poeziile populare. Tot așa observă Goethe: „Valoarea particulară a ceea ce numim noi cîntece și balade naționale, constă în aceea că inspirația emană de a dreptul din natură; aceste cîntece nu sînt fabricate, ci izvoresc dintr'un izvor foarte limpede.“ „Omul, așa cum l-a făcut natura, zice acelaș poet german, va avea totdeauna la dispoziția sa expresiuni mult mai potrivite de cît acele ale unui individ cu o cultură literară complectă“ (2). Deja Montaigne a zis: „Poezia populară și cu totul naturală are naivități și grații cu care să se compare cu principala frumuseță a poeziei perfectă după artă, după cum se vede în *villanelles de Gascuigne* (Gascogne) și în cîntecele națiunelor cari nu știu nici să scrie.“ (3) Deja Lucan, în poemul său *Pharsale* zisese cu entuziasm:

Vos quoque, qui fortes animas, belloque peremptas
Landibus in longum vates dimittitis aevum,
Plurima securi fudistis carmina, Bardi.

Barzii decî cîntau laudele șefilor și ale ieroilor, și se poate zice că obiceiul de a avea poeți pe lîngă ei a fost în general adoptat de cătră șefi, de la începutul luptelor între rase și între triburi. *Skalzi* din Nord însoțeau armatele la războaie și asistaū la toate luptele. „Veți fi acolo, zice regele Olaf cătră Skalzii săi în ajunul bătăliei de la Stiklastad (1030), pentru a vedea cu ochii voștri faptele mari ale acestei zile, pentru ca mai târziu, cînd veți avea a le celebra în cîntecele voastre, să nu spuneți istorisirile altora, (4) Avea decî dreptate Herder cînd zicea: „cîntecele populare sînt arhivele poporului, comoara științei, a religiunii, a teogoniei și a cosmogoniei sale, a vieții părinților săi, a fastelor istoriei sale, expresiunea sufletului său, icoana interiorului său, în bucurie și durere, lîngă patul soției și alătura cu mormîntul.“ Și aceasta confirmă ceea

2) Idem, pag. 6.

3) Idem pag. 15.

4) Idem pag. 6—7.

ce zice Fauriel despre cîntecele populare neo-grecești ale Cheftilor ; în aceste cîntece el notează îndrăzneala sălbatecă a ideilor și imaginilor și simplitatea limbajului. „Autorii și povestitorii acestor fapte par'că ar fi inspirați de un spirit comun, așa că pe cînd unii știaŭ numai să cînte cu multă valoare, alții știaŭ, din contra, să se lupte cu tot atîta vigoare și virtute. Nu știu dacă iubirea de patrie e mai puternică în cutare vers ori în cutare fapt glorios. În armonia cîntecelor lor simți aerul munților și inspirația venind din fîntîni, din păduri, din stînci ; munți veseli, neacoperiți veșnic de zăpadă, nu departe de locul unde s-a născut cerul »

Dar dacă toate cîntecele populare sînt frumoase, acele inspirate de iubirea patriei, de iubirea părinților cătră fii, și a acestora cătră autorii vieții lor, fără îndoială că cele mai mișcătoare sînt acele în cari se cîntă pasiunea amorului către femei și acestea formează subiectul cel mai întrebuițat. Pentru acestea trebuie să recunoaștem că a avut dreptate trubadurul Richard de Barbezieux să zică : După cum anul se împodobește cu florile primăverii și cu fructele toamnei, tot așa fiecare se împodobește cu amorul.

Poporul grec are dreptate să cînte :

„Nici un lucru nu-î mai plăcut în lume, ca femeea.“

Totuși printre cîntecele populare de dragoste a diferitelor popoare sînt fără îndoială acele ale Italiei, Greciei și României ; aceste din urmă, trebuie să mărturisim, sînt seducătoare. Cîtindu-le par'că gusti armonia aleasă cu care le însoțesc cobzarii, și vezi rătăcind figurile lor fantastice pe lanurile de păpușoi, la lumina lunei. Cum zugrăvesc de grațios, aceste cîntece plîngătoare, această mică dar glorioasă națiune, ale căror destine prezintă atîtea puncte de comparație cu Italia noastră : națiune care ne inspiră sentimente particulare de simpatie, angajîndu-ne să o studiem mai cu îngrijire și să o cunoaștem mai bine de cît acum! Fără îndoială, oare cari forme și aluziuni a cîntecelor sale, proprii numai poeziei grecești, ne arată influența spiritului

clasic al civilizației care insinuându-se în obiceiurile, în cultul și în literatura românească, trebuiau să lese oare cari urme. (5) Așa antitezile între cer și pământ, nunta zilei și a nopții în cîntecele : *Moartea unui tînăr* și *cîntecul focului* (6) sînt ca niște amintiri, inspirațiuni din mitologia greacă, reflectînd, deși de departe, ideile religioase primitive ale orientului. Mai mult, faptul că unele cîntece, considerate ca proprii a poeziei românești, se raportează la unele din literatura populară grecească, servește pentru a dovedi nu numai influența grecească asupra Romîniei, dar mai curînd relațiunile dintre aceste două popoare, ale căror religione, legi și obiceiuri au fost amestecate împreună. S-ar putea zice dar despre Romînia ceea ce Carlo Bini, ilustrul meu concetățan, a zis deja despre Italia, într'un discurs al său : «ea e țara memoriilor și geniul etern resfringe încă asupra ei o flacără divină.»

Din aceste observații va fi deci, ușor să înțelegem că cîntecele populare ale romînilor trebuie să aibă un farmec particular ; dar ceea ce li dă mai cu sama acest farmec este inceputul lor patetic cu *Frunză verde*.

Invocațiunea frunzei unei plante este foarte comună în cîntecele populare românești așa : *frunză verde lăcrămioare, frunză verde pitrinjel, frunză verde afion, frunză verde*

5) Această vedere a D-lui Prato este greșită. Așa zisa civilizație grecească din epoca fanariotă, cînd am venit noi în contact cu grecii, în timpurile moderne, nu a lasat nici o urmă nici în obiceiurile, nici în cultul și nici în literatura romînească.

Obiceiurile poporului nostru, a păturii de jos, singura de care se vorbește aici nu au suferit nici o modificare sub influența civilizației grecești, fiind că poporul nu a fost nici odată în contact direct cu grecii. Cultul de asemenea a rămas neatins ; cuvintele grecești din vocabularul bisericesc, cuvinte cunoscute și întrebuințate de popor, le avem din timpul coloniștilor romani. Cît despre literatură nici nu mai este de vorbit ; fanariotii n'au venit în țară ca să învețe pe popor să cînte, ci să-l despoace. Influența civilizației fanariote se resimte și astăzi puternică în corupția moravurilor clasei cîrmuitoare.

A. GOROVEI.

6) Chants de la vallée de Dimbovitza, recueillis de la bouche du peuple par le soin d'Hélène Vacaresco.

floare-albastră. (7) ; de și acest început nu are nici o relație cu restul cupletului, totuși se poate înțelege o comparație între frunza copacului și femeea sau omul iubit. Dați aici un cîntec care poate fi considerat ca o trăsătură de unire între cîntecele cari au acelaș început și între altele, în cari nu numai comparația, dar identificarea între arbor și femeie sau om este perfectă; am extras aceste cîntece dintre cele publicate de d. Picot:

Cucuruz cu frunza'n sus
sărut ochii cui te-a pus ;
că te-a pus cu patru boi,
sărut ochii amîndoi.

Iată acuma două cîntece cari cuprind sus-zisa comparație sau mai bine identificarea arborului cu femeea :

Fă-mă, Doamne, ce mi-î face :	fă-mă trestie pe baltă,
fă-mă, Doamne lemn de tufă	fă-mă subțire și naltă ;
să-mă toareă mindra'n furcă,	să mă cosască cosașii,
să mă ducă'n șezătoare	să mă stringă <u>rabadoșii</u> ,
să mă ție'n brățișoare.	să mă deie boi'n coarne,
	să mă deie peste cap
Fă-mă, Doamne, ce mi-î face :	în poalele cui mi-î drag.

În cîntecele populare grecești nu sint rare asemenea comparații ; iată o probă, extrasă din colecția D-lui N. Tommaseo :

.....Trandafirul meu umbros, tinereța mea e în minile tale

Iată începutul unui alt cîntec :

Zambile și virfuri de lămi.....

Alte exemple :

«Mac des și frumos dă-mi florile și roșata ta.»

«Fă din mine, nevastă, un arbor nalt eit tine, răsădește-mă în curtea ta și în grădina ta și în loc de apă să nu mă uzi cu lacrimă din ochii tăi.»

7). E. Picot, Documents pour servir à l'étude des dialectes roumains ; chants populaires, pag. 61—88, t. VI, fascicula I din Revue de linguistique et philologie comparée, Iuliu 1873.

Dorința poetică a amoretatului de a fi transformat în un obiect însuflețit sau neînsuflețit, care să fie aproape de femeea iubită, o găsim și la Anacreon. (8)

Iată câteva începuturi de cintece populare toscane analoge cu cele românești.

Salcio piangente

Io vó rifar la pace col mi' amante
E quando mi lasciò gli era innocente.

*
* *

Foglia d'Aprile,

Ora che me l'hai fatto licenziare,
E giorno e notte mi farai morire.

*
* *

L'erba del mio giardino ha fatto fieno,
Se ti volevo ben, non ti lassavo,
E l'ho tenuto sempre per ripieno.

*
* *

La foglia dell'ulivo fa tre nodi:
Bello, al mio tavolino non ci scrivi;
Bello, la mia persona non la godi.

*
* *

Pampani e tralci.

E la mia furberia non la conosci:
Discorro a te, quando non trovo altri.

*
* *

Timo fiorito:

Mi fidai degli amici, e fui ingannato;
Mi fidai delle donne, e fui tradito.

*
* *

Pampani e uva.

E la mia mamma sempre lo diceva:
L'amor del forestiero poco dura. (9)

8) Pentru Italia a se vedea exemplele date de profesorul A. D'Ancona în cartea sa: *La poesie popolare italiana*, Livorno, 1878.

9) E. Tigri, *Canti popolari toscani*; Firenze, 1860.

Pot să dau și citeva exemple de quatrane braziliene :

Du pinheiro nasce a pinha,
Da pinha nasce a pinhão ;
Da mulier nasce a firmeza.
Do homem a ingratidão.

*
* *

Alecrim verde cheiroso,
Mangerona d'outra banda,
Haide, amar-te, menina
Nem que corra demanda.

A açucena, quando nasce
Vem aprindo, vem fechando;
Meu amor, quando me enxerga,
Vem todo se requelsando.

*
* *

Eu plantei a sempre-viva,
Sempre viva non nasceu ;
Deus permita que sempre viva
O meu coração com o teu. 10)

Variante portugheze :

A silva nasce da silva,
A silva nasce do chão ;
O amor nasce da alma,
Da raiz do coração.

*
* *

Da palmeira nasce a palma,
A palma nasce do chão ;
O querer bem nasce da alma
Quero-te bem do coração.

*
* *

A canna verde no mar,
A canna verde na areia....
Son leal a todo o mundo,
Todo o mundo me falseia.

A roseira com suas rosas
Toda se humilha no chão ;
Quan a roseira se humilha
Que fará meu coração ?

*
* *

Assubi a oliveira
Colhi flores ao desdem ;
A todos digo que morro,
So a te digo por quem.

*
* *

Assubi ao limoeiro
Cheguei ao meio, cahi ;
Dizem que o limoeiro est morte,
Eu parra morrer nasci 11)

Pentru a ne întoarce la începutul cîntecelor populare românești, putem nota că în biblie se zice fecioarei, reprezentată sub aceeașă imagină alegorică vegetală: «Quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosae in Ierico ; quasi silva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum juxta quam in plateis».

10) Sylvio Romero: Cantos populares do Brazil ; Lisboa, 1883. t. II.

11) José Leite de Vasconcellos: Poesia amorosa do povo português, Lisboa 1890.

S-ar putea asemenea aminti acest cîntec chinezesc, după Su-Tciú :

«Vîntul toamnei rîpește frunză cu frunză de pe ramuri și le aruncă pe pămînt, și eu le privesc fără amor și fără întristare, căci singur sint la sosirea și la plecarea lor; dar inima mea o întunecă umbra ca și niște stînci într'o lagună solitară».

Inceputul *Frunză verde* din cîntecele populare romînești, amintește cîntecele populare toscane, în cari *stornelli* amoroase încep totdeauna cu numele vre unei flori, ca *ciuri* și *ciuretti* (flori și floricele) ale Siciliei, ca unele *vo-cero* din Corsica, ca și unele cîntece populare grecești vechi, cari după Ateneu s-ar fi numit *anthimata* (flori) de unde *flouretas* provenșale (începînd cu numele vre unei flori) importate în Provența de colonia foceană a Masaliților și răspîndite de ei în toată Provența.

Cred că există o relațiune între acestea și inceputul cîntecelor populare romînești, de și d. Schuchardt a găsit de cuviință să tăgăduiască orî ce relație istorică între invocațiunea romînească și cea italiană, căci ceea ce spune el nu mi se pare suficient pentru a distruge această relațiune. După D. F. D. Falcuni, această invocațiune comună amintește origina comună a acestor două popoare. Fără îndoială geniul și obiceiurile națiunilor rezistă cu tărie tuturor schimbărilor istorice. Colonia dusă de Traian în Dacia a trebuit să ducă cu sine, din vechea patrie, acea făptură de poezie care se găsea și să găsește încă în Toscana; și se poate zice că mutual un popor indică origina celuilalt.

Dar pentru a nu mai repeta lucruri deja spuse, trimet pe cetitorii mei la lucrarea mea apărută în *Tradition*, revista D-lui H. Carnoy (an. 2, No. 4, 15 April 1888) intitulată: *La beauté des femmes dans les poètes provençaux et dans la tradition populaire*, în specie pentru ceea ce se atinge de numeroasele cîntece italiene și străine, literare și populare, începînd cu numele vre unei flori, miturile grecești și vedice asupra florilor. și mai multe compa-

rații făcute de poeți între suflet și floare, ceea ce se justifică prin dublul sens al cuvîntului grecesc *thumos*, care însemnează și o floare (cimbru) și suflet și prin metaforele foarte comune: odoare de virtute, de sănătate, și schimbul celor două calități de frumos și bun în mai multe limbi: *agathos* și *kalos* în grecește, *beloi* în slovenește, *bello* în dialectele Italiei meridionale, temă comună în slavonește a cuvintelor cu sens de frumuseță, zori, sănătate etc.

Cu privire la frunză, la arbor și la om, se poate vedea o strînsă relație între ele, reflectînd miturile relative la arborii cosmogonici și antropogonici în mai multe povești populare, în cari vedem femeii eșind dintr'un arbor (12) sau din fructele unor arbori, ca lămii, portocale etc. (a se vedea *La belle des sept citrons* din ale mele *Quatre petites nouvelles livournoises*, Spoleto, 1880; a se vedea asemenea povestea din colecțiunea inedită turcească a D-lui Carnoy publicată de mine în *Tradition: Le menuisier, le tailleur et le sophia*, t. V, an. 1891, No. X-XI.) În acest studiu am amintit de asemenea cele trei vieți pe cari Aristotel și Dante le-au recunoscut în om (viața vegetativă, animală și intelectuală), pedeapsa la care condamnă Dante pe sinuciși de a fi transformați în arbori, transformarea ființelor omenești în plante, în mitologia greacă. Să ne amintim cele două fete Loto și Daphne schimbate în două plante omonime, și pe tînărul Cyparissus schimbat în chiparos, arbor cu acelaș nume; un mit analog al cehilor; o rugăciune pe care la Daïnos un tînăr orfan o adresează unui stejar, și rugăciunea pe care nebunul o adresează unui

12] Asupra originii oamenilor din arbori, a vedea: Snorda-Edda, p. 10, pentru tradițiunea scandinavă; pentru cea grocească: «Hesychius» Lexicon, t. II, p. 365; «Hesioda» Les travaux et les jours, v. 127—8; «Homer» Iliada XXI și Odissea, XIX; «Apollonius Rhodius» Argonauticon, c. II, v. 4; pentru Persia: «Gorres» Mythengeschichte der asiatischen Welt, I. I, pag. 233; pentru Germania: «Rollenhagen, Froeschmeuseler, p. 1, c. 2.

trunchiū de copac uscat în povestea slavă a lui Glinski, tradusă de Ghodzko, *Contes des paysans et pères slaves*, Paris, 1864; cf. cîntecul bohem din Louis Leger: *Chants héroïques et chansons populaires des slaves de Bohême*; acest cîntec amintește pe unul german și o baladă slovacă din colecția D-lui Meinert; e vorba despre o fată care nu a ascultat pe mama ei și a fost schimbată în platan, din care eșau cuvinte și singe cînd il lovea cu toporul un tinăr muzicant care împreună cu un tovarăș voea să facă o vioară; cf. acelaș episod în Virgil (Eneida, c. III) și Dante (Divina comedie, Infernul c. XIII).

Înainte de a isprăvi, să amintesc o superstiție persistentă încă în Abruzi, după care o frunză de maslin sfințită, pusă pe foc de o persoană, după modul cum arde arată destinul persoanei care a pus-o pe foc.

În Calabria din contra este o plantă numită *zarba norocului* pe care o suspendă de grinzele podului de la casă; dacă frunzele ei se înalță în sus, de sigur că norocul e aproape: dacă rămîn în jos, prezic întîmplări supărăcioase. Oracolul acesta e consultat mai cu seamă în ziua de Înălțare, cînd norocul a întrebat să spuie tainele ce i le-a încredințat Hristos:

Ben truvatu, Fortunella!

Quannu Iesu jia pe'ntera,

Che te disse, che te scrisse

Fortunnella, che te disse?

Cîteva citațiuni de poezii literare, vor ajunge pentru a confirma pe acele din poeziile populare și formula mea din bucata d-lui Blémont:

Homer (Iliada, c. VI, v. 146—149): «Generația oamenilor e ca și generația frunzelor; vîntul aruncă frunzele pe pămînt, dar pădurea fecundă produce altele, și primăvara revine; tot așa rasa oamenilor se naște și trece».

Saint Bernard: «Homo absque gratia est ut arbor ferens fructus, quibus porci infernalis, ut Harpyae pascentur.»

Virgiliu (Eneida VI, v. 309—313): „Quam multa in silvis autumni frigore primo lapsa cadunt folia.... Stabant orantes primi transmittere cursum“.

Tasso (Ierusalimul liberat, IX),

Ne tante vede mai l'autunno al suolo
cader co primi freddi aride foglie.

Horatiu, (Arta poetică):

Ut silvae foliis pronos mutantur in annos,
Ita verborum vetus interit aetas.

Dante, (Infernul, III, 111-116):

Come d' autunno si levan le foglie
L'una appresso dell'altra, infin che il ramo
Rende alla terra tutte le sue spoglie,
Similmente il mal seme d' Adamo
Gittansi di quel lito ad una ad nua....

Milton [Paradisul pierdut, I): Legiunile infernale staă culcate «ca frunzele de toamnă cari acopăr riușoarele din Vallombreuse unde pădurile Etruriei răspîndesc umbra și groaza».

Karamsin (poet rus): „Frunzele uscate cad; vintul rece a despuiat de gloriă lor boscchetele intristate.... Iată că pe munte călătorul se oprește privind toamna îngălbenită care se năpustește pe cîmpii.... Tristule călător, nu suspi-
na, nu te intrista; natura deși învălîtă în giulgiu, se va deștepta din somn... Dar iarna înghețată a omului e ob-
scură și tristă; nici o a doua primăvară nu se va mai in-
turna, nu va mai străluci pentru el. Timpul nu imprăștie
nici odată tristeța din sara omului; soarele său odată apus,
a apus pentru totdeauna.“

Ippolito Pindemonte (Carme di sepolcri):

Quando il cader dell'au^tunnali foglie
Ci avvisa ogni anno che non meno speso
Le umane vite cadono e ci manda
Sugli estinti a versar lagrime pie.

Și acuma, cu trei frumoase bucăți din poezii francezi,
voiă încheia studiul meū; una este *la Feuille de D. d'Ar-*

nault, imitată de Giacomo Leopardi. Transcriu originalul francez și frumoasa imitație italiană :

De ta tige détachée	Lungi dal proprio ramo,
Pauvre feuille dessechée,	Povera foglia frate
Où vas-tu? Je n'en sais rien;	Dove vai tu? —Dal faggio
L'orage a brisé mon chêne	Lá dove io naqui, mi divise
Qui seul était mon soutien ;	il vento.
De mon inconstante haleine	Esso tornando a volo
Le zephyr ou l'aquilon	Dal bosco alla campagna,
Depuis ce jour me promène	Dalla valle mi porta alla montagna
De la forêt à la plaine,	Seco perpetuamente
De la montagne au vallon.	Vo pellegrina e tutto l'altro
Je vois où le vent me mène	ignoro.
Sans me plaindre ou m'effrayer ;	No dove ogni altra cosa,
Je vais où va toute chose,	Dove naturalmente
Où va la feuille de la rose	Va la foglia di rosa
Et la feuille du laurier.	E la foglia d'alloro.

Voiu raporta aici judicioasele și subtilile observațiuni făcute de D. Pieretti în această privință: «După cum frunza abia ruptă din copac e totdeauna în stăpânirea suflărei nestatornice a vîntului, tot așa și omul îndată ce esă din sinul mamei sale, e veșnic în puterea soartei oarbe și furtunoase. Vîntul poartă frunza pe văi și munți, soarta sălbatecă trăște pe om prin miș de întimplări neprevăzute. Nici frunza nici omul nu știu la urmă unde vor sfîrși ; nici frunzei, nici omului nu-î este permis să prevadă care va fi sfîrșitul acestei lungi, zadarnice și grozave călătorii pe pămînt, pe care e numai trecător.»

Iată dar profunda cugetare filosofică și singulara frumuseță artistică din începutul cîntecelor populare românești : *Frunză verde*, care-și găsește confirmarea în următoarele două poezii lirice :

Paul Juillerat : *La valse des feuilles*

Le vent d'automne passe
Emportant, à la fois,
Les oiseaux dans l'espace,
Les feuilles dans les bois.
.
Oui, toute feuille tombe :
Ormeau, chêne ou tilleul :

Tout homme est à la tombe,
L'enfant comme l'aïeul.
Les rêves de ce monde
Sont bientôt effacés :
Poursuivez votre ronde,
Pauvres feuilles, valsez.

Albert Montémont :

Du doux printemps aimable fleur
Que tu me plais, rose chérie !
Mais, hélas ! à peine fleurie,
Tu perds ta brillante couleur.
Toutefois, quand le sort funeste
A décidé ta triste fin,

Privés de ton éclat divin,
De toi quelque parfum nous reste.
Ainsi, quand d'un sage,
Soudain, la paupière est fermée,
Il nous reste après son trépas
Le parfum de sa renommée

Sessa Aurunca, 31 Mart 1894.

Dr. Stanislas Prato.

C Î N T E C E

218. Frundzi verdi iarbi neagri
trandacir crescut in iarbi
dragu-mni-i omu ditreabi
ci i cuvintu digrabi;
dragu-mni-i omu blajin
i cuvintu cu stapin.

219 Floricici floari-albastri
tati lumea-i cu nevasti,
numa ieu ca cucu'n coasti;

tati lumea-i cu soții,
numa ieu ca cucu'n vii ;
tati lumea-i cu draguti,
numa ieu ca cucu'n frundzi.
Frundzulița odolean
tati lumea-i dintr-on neam,
numa ieu pe nimi n-am ;
tati cu frați și cu surori,
numa ieu pkicat din nori ;
tati cu frați, cu suroreli,
numa ieu pkicat din steli ;

tăți cu tată și cu mamă,
numa ieșu stau și-m fac samă!

220 Frunzi verdi sălcioari
tu leși leșișoari,
tu la țig și ieșu la țari;
tu la țig după iubit,
ieșu la țari la prășit
ș-amîndoi ne-am potrigit. —
Tu n-ai tată, ieșu n-am mamă
ș-amîndoi sintem de-o samă.
Ieșu cu dor și tu cu jeli
ș-amîndoi cu inimă reli.
Tu strein, ieșu strein
ș-amîndoi sintem di chin!

221 Frunzi verdi di-alunuți
coalea'n vali pi luncuți
cinti cucu ș-o mîerluți.
Cinti cucu și nică prea,
dar mîerluța saleaca
își răpuni inima.
Cinti cucu, mîerla dzici,
inimioara de ț-o fringi.
Cinti cucu și mîerluța
ieșu mî-aștept pi Ilenuța!

222 Aătu-ți legea di nacaz
tinerel copkil ti-am tras!

di ti-ar tragi ori și cini
tinerel așe ca mini!

Frunzi verdi pitrenjal
am și scriu on răvășal
și-l trimăt maici di dor:
di-a mă faci v-on ficior,
pui-I capu supt pkicior
și-i firșasci dzilili
și nu imbli țarili
și tati cararili,
ci distul am imblat ieșu
mî-am răsplătit niamu
mnieșu!

223 Frunzi verdi și una
di n-aș be și n-aș mînce
și pi puica di-aș uita,
ieșu cîmkiș i-aș apuca.
Cu cit beș și la mînce
și la puica mă mă duc,
cu-atita cîmkiș n-apuc;
cu cit beș și mă gîndesc
și cu puica mă ntilnesc,
cu-atita nu nebunesc.

224 Floriceli di pi coasti
trag rușini și napasti
pîntr'on puiș cu ochi albastri.
Nică albastri, nică căpriș,
ci sint taman ca ș-a mîeș.

(Auzite din Colîrgaș, Suceava)

225 Busuïoc di pi cetati,
 nu mă'nstrăina'mparati
 ci n'arî cini sî mă cati !
 maică-mea-î slabi, nu poati,
 surorili-s mititeli,
 nu știu cărării meli ;
 cărării-s pin cetăți
 undi string ostași tăți
 și ni-î pun spati la spati,
 di sî bat cu turcu'n parti
 și tari-s aici diparti,
 di la-ai mei nu-nî vini carti,
 ca sî știu di măi trăesc,
 orî di dor di mă jălesc.
 Rău mă tem aici di moarti,
 ci n'a ci popi sî mă'ngroapi,
 sî-nî ceteasci prohodu
 sî mă plîngi norodu ;
 sî-nî ceteasci dascalii,
 ca sî mă plîngi frații ;
 sî-nî duci pomenili,
 sî mă plîngi fetili.
 Ș'olū muri înstrăinat,
 că un cini îngropat,
 printr'un gust de imparat !
 De-ar ci Moldova la cruci,
 di trii ori pi zi m'aș duci,
 si-nî văd casa și moșia,
 copchilașii sî soșia.
 Da așa îi mai diparti,
 nu mă pot duci din oasti,
 ci ni-î drumu tot pin sati,
 pin sati și pin oraș
 și mă'ntreabî di ravaș ;

doi mă'ntreabî, doi mă leagî,
 și mă leagî cot la cot
 și-nî dă Dunărea sî'nnot.

226 Foaie albi di cireș,
 cum ti duci tu și mă leș ?
 —Eu ti lăs drăguți, ghini,
 ci ti lăs în sat la tîni.
 Satu tău îi mari răi,
 ti iubești cu cini vraî ;
 satu tău îi mari cîni,
 ti iubești cu cini-ț vini.
 Da-î mai rău dragî di mini
 ci mă duc în țări străini,
 și n'am pi nîmi cu nîmi,
 sî-nî pun pușca la chicior,
 ca sî-nî măi treaci di dor ;
 sî-nî pun pușca la măsali,
 ca sî-nî măi treaci di jali
 di la fraț, di la surori,
 di la grădina cu flori ;
 di la strat cu busuïoc,
 di la flăcăii din gioc ;
 di la strat cu peliniți,
 di la celea copchiliți.

227 Frundzuleana di harbuz
 vin doi nuraș din sus
 ș'amîndoi vin cu răspuns
 di la bița mieu cel dus,
 cum ș-o dus, cum ni l-o tuns.
 Ni l-o tuns la Bozieni,
 l-o trecut la antileri.*

* Antileri, sau la artilerie.

Ni-o adus răspuns pi soari,
 ci bădiț'are să'nsoari,
 c'o saghie tăitoari
 și c'un tun cu gura mari.
 Ni-o adus răspuns pi luni,
 ci bița chiar si cununii.
 Păru lui cel mindru, creț,
 mult mai umbli'n giudicăt;
 chica lui ce gălghioari.
 In cazarmă grămăgioari.

* *

228. Frundzuleana captalan
 trecuț Duniri-amu'n an,
 mă-ntilni c'un turculean,
 cu fes roș și cu tulpan.
 — Buna calea turcule !
 — Mulțumescu-ți, domnule!
 — Di undi vii turcule?
 — Di la Plevna domnule
 — Da ci vesti-ți in Plevna?
 — Bătălie, domnule.
 Strigă hojma'n gura mari :
 săriț turci, săriț hangari,
 ci ni-a'mpresurat dușmani,
 cu tunuri, cu boambi mari.

[din Județul Suceava]

230 Mă mină maica la lemne
 și venii seara pe stele,
 cu vre-o două trei surcele.
 Dar nici alea nu-s surcele,
 ci sint dragostele mele.
 Fură surcele d'anine;
 le rupsă maica pe mine.

Romîni pi di divali
 imbracaț cu lungi mantali
 și cu săghii tăitoari,
 și cu puști cu varga mari,
 strălucesc ca sfintu soari.
 Dumnedzău si ti fereasci
 di bataea romineasci,
 ci si pun spati la spati
 și daū cu pușca di moarti.

* *

229 Frundzi verdi captalan
 citi dzili-s într'un an,
 tăti le pitrec cu-alean,
 cu alean și gré dureri,
 din pricina ceii mueri,
 cum s'invați-a faci răli.
 Dziua stringi burueni
 și li cerbi-n trii ulceli
 si mă farmici cu eli.
 Da și eū barbat cu cap
 am iubit-o ș'o-am lasat.
 Mai vădzut-ai v'un barbat
 si nu cii farmecat ?
 Mai vădzut-ai v'o inueri
 si nu știu-a faci răli ?

culese de C. Teodorescu

✠

231 Cine vine pe zăgaz ?
 Costică cu calu breaz.
 Vine colea la pârleaz
 Cerind flori peste pârleaz ?
 Eu nu-ı daū că mi-e necaz

că m-a mușcat de obraz
și m-a bătut maica-acas.

232 D'aolea, măi neică Dincă
de ce nu-ți prinzi ibomnică ?
Orî ți-e mahalaoa mică ?
— Ba mî-e mahalaoa mare,
dar unde-î câte-o putoare,
se ține de mine mare.

233 S'a vestit lumea de noi,
că ne iubim amîndoi.
Zice lumea că iubesc:
nici eū nu lăgăduesc,
că prea foarte te iubesc.
Toată lumea zice așa,
câ-s iubit de dumneata,
ș'unde să nu fie așa.

234 Marioară cu bărbat
fă și neicăi loc la pat,

din Ștefănești, jud. Vâlcea

237 Frunzuleană trei masline
am auzit și știu bine
că vraf să te leși de mine.
Lasă-te la Dumnezeu,
că mie nu-mî pare rău;
și de atita-mî pare rău,
c'aî fost amurezul meu,
la trezie, la beție

că e voinic ne 'nsurat,
ne'nsurat, ne cununat,
nici mustața nu i-a dat,
cum e bun de sărutat.

235 — Mărioară dintre bălți
na o rublă și doi zloți
și nu da gura la toți.
— Nu-mî trebuie banii tăi,
ci vrău prietenii mei;
căci banii se cheltuesc,
dar cu prietenii trăesc.

236 Frunzuliță snop de viță
unde-ai plecat neiculiță ?
— La Craiova puiculiță.
— Și ce-mî tirguî neiculiță ?
— O rochiță puiculiță,
largă 'n poale,
strâmtă in șale,
croite pe țipișoare,
ca să ți-o dau dumitale.

culese de T. Bălășel

și la focuri cu minie.

238 Foiuleană de o brîndușă,
este-un drum și-o cărărușă,
pin'la puicuța la ușă:
dar dușmanii s-o grăit,
cărărușa că mi-o 'nchid

nicî cu gard, nicî cu nuele
numai cu cuvinte rãle.

239 Foaie verde ș'o lãmie,
dar inima multe știe,
n'are gurã sã le spue ;
dar cea curvã de beție,
are chee ș'o descue, —
și-mî descue inima
de -o știe toatã lumea.

240 Sus pe malul Bistriței

este-o copilã strãinã.

—Fugî copilã mai la vale
cã vine Bistrița mare.

—Las'sã vie, sã mã mie
cã n'am tatã sã mã ție,
nicî maicã sã mã mîngie ;
am un frate și-i departe,
peste-un deal și-o apã mare
și o dîmbravã deasã tare.
Codrule rãrește-te,
ca sã-mî vîd surorile,
cã de mult nu le-am vãzut,
carnea pe mine-a scãzut.

adunate de R. Marinescu

O SAMĂ DE CUVINTE

(urmare)

Cãnuri— lînã mai proastã pentru bătãturã la sumanî ;
din lînã mai bunã se scoate *pãrul* pentru urzalã.

carcandilã— dracu.

catalfoasi—rãmãșiți de tot felul de lucruri aruncate fãrã
nicî o noimã.

catariși— douã bucãți de lemne cu cuc la capetele de jos,
cu cari bãeși merg ca și cu picioarele libere. *Catarigi* se
poreclește pe omul cu picioarele lungi.

cãciuliã— cãpãtinã de usturoiũ.

cãlcãturã— bătãturã pe pulpã (uger).

cãpkĩãlã— o boalã de crier a oilor. Oile bolnave de cã-
piere aũ o beșicã în crier plinã cu un fel de apã, și de
se poate scoate beșica, oaea scapã de a se tot invirti în jurul ei.

cãpineãg— copãcel.

căpûșă— parazitul din lina oaei.

cărăboanți saii

cărăboavi— 12 lei vechi ; tot așa se numește astăzi piesa de 5 lei.

cărîmb— un băț anume cioplit pe care se insamnă, împungînd cu virful cujitelui, înălțimea laptelui de la o mulsoare.

cășlî— cutie

cășună (a)— a pricinui.

cățal— un fir de usturoiū din căciulie.

celăriu— o camară deosebit de casă, unde se pun lucruri de rezervă : berbinți etc.

celniți— o bucată de lemn de lungimea nacladului, care se pune cu capetele pe *budzarî* și de desupt e jaraticul.

cer— fizionomia unei familii ; semnul după care se cunoaște un om din ce familie se trage.

cêuci— stancă (pasere).

keptănûși — și

kêptini: vezi *foșălăi*.

kêhniți— pivniță, beciū.

kêucus (a umbla) — a umbla par'că ai fi beat.

kîarfî— tearfă, opincă rea, ruptă.

kidzăș— *garant*.

kilăgit— lovit rău, pălit.

kîomb— om ce nu vede bine, orî e nebăgător de samă.

kiotoari— două ață cu care se închee cămeșa la git in loc de bumb.

kirânda,— v. *șvai churanda*.

kirlisî (a)— a lucra ceva pe întuneric.

Kița— Dochița

kiuraim— încrucișat.

cicaloăsî— ticăloasă.

cier— un mod de a-și însămna, prin crestături, lemnele sale, orî pe cele făcute de el pentru proprietar. In sine e un fel de *răbuș* : fiecare om își are însă sămnul său neasămănător cu alaltora.

cilipki (a) — a ciripi.

cinatui (a) — a mânca, a distruge [se zice despre lup].

cîndri-cî și

cîndrilea-cî — fiind că.

ciofirtân și

ciofirtî — o bucată de carne la hurtă (necintărită).

cioflăc — copil mătărit, alintat.

cionc — ciunt.

> *cioplăși* — stropuri mari unde și unde, rari.

ciorb — vas stricat și gol.

ciornețu — om negru, țigănetic.

ciorofleț — pantalonar, surtucar, lepădătură de-a tirgului.

ciorșni (a) a — rîni coastele vetrelor, ale cuptiorului, ori a rîni pe jos tirînd opincele.

cioșcotăe — vacă slabă, rea.

cîurci — vacă slabă.

> *cîuh* — un semnal făcut din draniță în virful unui munte ori a unui copac; un fel de *miră*.

ciul — fără de urechi, ori cu urechile tare mici.

ciumpăgi — (a) a cimpăvi, a cădea de picioare din cauza drumului obositor. Caii și boii cimpăvesc de drum.

ciuvăi și

ciuvêi — vase de stîină de tot soiul: găletî, budăe, budăci, ăiaune, căldări, bărbînți etc.

cîrneali — om cu nasul strîmb într'o parte.

cîrnosi (a) — a munci, a trage, a necăji pe cineva.

cîrți — petică, cîrpă.

cîtinel — încetișoi

clăbănôs — copil mucos.

clăbuci — mucî.

clăntăni (a se) — a se am sfădi.

cleamp — cep lungușor, ori vreasc.

clean — un pește.

clic — mămăligă rea, nemestecată bine.

Țiganul la Sfînta Vinere

Era odată un țigan ; el nu ținea nici un post ca creștinii, și nici macar lunile ori merceurea, sau vr'o vinere. Temîndu-se să nu moară ca un cine, s-a rugat cumătru-su, un țaran mehenchiu, să-l ducă la Sfînta Vinere ca să să pocăească. Țaranu îl duse într'o pădure, unde știa că-s urși mulți și-l așază drept înaintea unui birlog de urs.

—Aici șade Sf. Vinere, cumătre; așteapt-o că vine amuș ori viri-te să te pocăească, că eu oișta sta ici în carare.

Cum a intrat țiganul în birlogul ursului, cu smerenie ca într'o casă de sfîntă, ursoaica îl prinse în brațe și începă a-l izbi de toate cioatele. Bietul țigau răcnea cit putea și striga :

Măăă rog sfîntă mercurată, vinerată,
mai fă-mă scapat odată,
că de mi-i ajunge pîn la șatră,
mi-i mai da o scarmanată.

Cînd s-a văzut țiganul scapat din labele ursoaicei, a luat-o la fugă prin smidă.

Cumătru-su strigă din carare :

—Măi cumătre, vină pe carare, nu apuca pa acolo că-i greu de mers.

—Nu cumătre, pe aici îi drumul cel mare.

Și cum fugea țiganul prin smidă, vede sub un putregaiu dormind un epuraș. Stătu în loc și să gindea pe ce să-l dee : să-l dee pe o oae, oaea piere de galbază ; să-l dee pe o vacă, iarăși piere de sînge. Da mai bine să-l dee pe-o purcică : purculica a face purcilei, și va avea o turmă de porci, și cînd s-a duce la cărbuni, a striga pe Lazăr :

— U ! mă Lazăre, ia vină cu porcii încoace !

Epurașul, auzind strigătul țiganului, a tulit-o la fugă și țiganul a ramas cu buzele umflate.

(Auzită de la niște copii din Broșteni, Suceava).

M. Lupescu.

MEDICINA POPULARA

XLII.—HOLERA

Boala aceasta, ce săceră mulțime de lume, e privită de sătean ca o pedeapsă dumnezească. „S-o înmulțit lumea peste măsură, și s-o răit di tăt, de aceea ni cearcă D'zeu cu boali. Agheluța (abia) esi băetu în lumi și-i șirăt și rău di n'are margini. Da ghini faci cel di sus di mai trimeti pedeapsă, că doar s-or mai pocăi di răli.» Holera a caracterizat în popor chiar epoce.

„De cînd ești moșule, ciți ani ai?” — „Poî dragu mneū, cînd holera cea mare țeram flăcău.» Prin holera cea mare el înțelege anul 1848.

Holera se arată în unele sate sub formă de femeie bătrînă și urită. Eram copil mic cînd Gh. Birsan, depozitul de povești și superstiții din casa noastră părinlească, ne povestea următoarea poveste:

Intr'un sat, la casa unui gospodar, cam pe însarate, vara, cînd gospodarul pe prispă sta în jurul unei mese și ospata cu toți casașii săi, sosește o babă despletită și urită, de nu mai era alta pe lume ca ea.

—Bună vremea, zisă urăciunea lumel, cătră meseni; mîncați în una și pe mine nu mă poștiți să'mbuc ceva.

—Ba poftim mătușă, nu-ți fie cu supărare, zise gospodina, că mai avem de-ale gurei. Poftim și ospătează, că

om găsi noi la casa noastră atita samă de bucate.

Baba se puse la masă, mincă bine, privi crunt pe toți mesenii, și apoi se sculă.

Drept mulțumită pentru ospăț, baba zise :

Aflați oameni buni că eu is *Holera*; am venit aici în satul vostru să săcer toată suflarea. De voi, fiind că nu m-ați interit de la masă, nu mă acolisesc. Fiți pe pace că n'am să vă fac nimic. Bagați însă de samă să nu vă fie frică, că de multe ori frica face mai mult rău omului ca mine. Și sfârșind vorbele astea, se duse. După vr'o cite-va zile, popa din sat nu mai avea stare; pe fie-care ceas cara cite 6—7 oameni. Nici casa gospodarului unde ospatasă slujenia de babă, nu scăpă de dejmă. Peste vr'o lună satul era pustiu și baba își luase catrafusele de acolo.

De holeră te umpli. Ca să te ferești de holeră, bea rachiu cu canforă. Mincările chiparate și sarate te apără de holeră.

Holera și ciurma se iscă în urma bătălielor, de sting pe moșnegi și babe. Ea se arată cu circei. Zama de holeră, o burueană ce crește pe lângă drumuri, încă e bună de holeră.

Doar și păsările și dobitoazele mor de holeră. Când D-zeu se minie, pedepsește și pe bietele dobitoace pentru pacatele noastre.

Vremea holerei se arată prin semne pe ceriū. Intunecimile de lună și de soare, cutremurele de pământ, stelele cu coadă ș. a. prevestesc timpuri grele, între care și holera.

Țaranul în vremea holerei nu-și pune nădejdea de cît în credința că D-zeu îl va scapa, neștiind că D-zeu nu se va cobori să-l apere dacă nu-i cu minte să se păzască.

Rachiul, chiperiul, sarea, frecăturile cu oțet, mujdeiul ori usturoiul întreg, rachiul cu canforă ș. a. sint leacurile care în cele mai multe cazuri se întrebuintază în contra holerei.

XLIII. TURBAREA

Turbarea provine la om din trei cauze :

- a) Orî te muşcă un dobitoc turbat ;
- b) Orî ai mincat ceva dat pe fereastă ;
- c) Orî a dat peste tine un vînt rău.

Orî din care cauză ai turba, greu scapi de astă boală primăjdioasă.

Cînd turbarea provine din mîncarea dată pe fereastă, orî din vînt rău, începe a te durea capul straşnic şi faci pe dosul limbei nişte beşicuţi pline cu nişte apă galbănă, numite căteî de turbă. Dacă nu găseşti pe cine-va să ți-i ardă, eî după 3 zile sbor în cap, ş-atunci e rău de tot.

Omul turbat orî din ce cauză, e grozav de spărios ; nu mincă, nu bea, vrea să omoare, să muşte, să zugrume şi-i umblă prin cap gînduri răle.

Ţaraniî nu cred în doftoriile doftorilor din Iaşi orî Bucureşti, eî cînd îi muşcă cîniî turbaţi, mai degrabă preferă să moară nebuni la casa lor, de cît să se dee pe mîna doftorilor.

M. Lupescu.

Urieşii

Astă iarnă mă dădusem în vorbă cu moşu Ioniţă a Preutesei din satul Giuleşti. Îl întrebam cîte una alta din vechime, arătîndu-i şi dragostea mare ce avem de a şti cîte ceva de demult.

Între altele, istorisindu-mî greutăţi din viaţa lui trecută, dă a-mî spune despre ruinele ce se văd nu departe de sat mai la vale pe şesul Moldovei, numit la «timiliî.» Acolo o fost o biserică de urieşi. La arat s-o scos cu plugu nişte

țirloae (fluerile picioarelor) lungi, cît ar fi picioru întreg a unui om. Nu sămanaș să fie de vr'o juvenă ceva. Urieșii a fost tot niște oameni.

Decedata mea mătușă, Ioana D. Postelnicu din Dolhești Mari, fiind în viață, îi plăcea să istorisască cele ce ținea minte de la alții bătrîni. Din copilăria mea și pînă mai în an, o auziam din cînd în cînd povestind despre urieși. Memoria ei era foarte fidelă; tot-de-a-una îmi spunea ne-schimbată comparațiunea următoare: «Urieșii erau așa de „mari, că păseau peste virfurile copacilor. Puneau de mă- „măligă și se ducea tocma'u Țara Ungurească (locul natal „al unchilor ei) de 'mprumutau sita ca să cearnă făină. „O dată o fată de urieș, mergea prin țarină și o găsil un „plug cu șese boi și doi oameni araș. Fata i-o luat în „poală și i-o adus acasă la mă-sa și zice: i-ut-te (ia ultă- „te) mamă!.. Am găsil niște viermișori, scurmaș pămîn- „tul... Du-te dragu mamei și-i du acolo de unde i-ai luat, „că la vremea vremii aiștia aș să stăpînească pămîntu. Și „la vremea vremii, 12 aș să imblătiască pe un cuptior și „aș să învîrtiască oul cu drugul.

S Mihăilescu.

Meteorologie populară.

STELELE

Stelele, care împodobesc noaptea cerul, nu sînt alta de cît luminări aprinse ale sufletelor celor ce se nasc. Fie-care om are în cer o stea care lucește foarte frumos cînd omul se silește a lucra fapte bune, și care numai licărește cînd omul face rău. Fiecărui om, la naștere, îngerii îi aprind o luminare. Cînd D-zeu poroncește moartea unui om, lumina i se stinge, și atunci una dintre stele dis-

pare din numărul celor lalte de pe cer, lăsind în urmă-i o brazdă lungă și argintie, care e foarte pronunțată cînd pe om îl ea D-zeu cu bucurie și care abia se vede cînd cel ce moare e un păcătos. Orî de cite orî poporul vede picînd o stea, zice oftînd : „S-a mai dus un suflet“

CUTREMURUL DE PĂMÎNT

Cînd se întimplă cutremure de pămînt, omul e foarte îngrijat. De multe orî grija e atît de mare, mai ales cînd cutremurul a fost prea pronunțat, în cit aprinzînd lumînărele de la paști încep a bate la metanî și a cere îndurarea celui-prea înalt, Două sint cauzele—după popor—care pricinuesc cutremurele de pămînt :

I). Fiînd-că pămîntul stă răsămat pe coada a doi pești urieși, cînd aceștia mișcă coada, pămîntul se cutremură.

II). Cînd D-zeu vede că răutatea oamenilor crește din ce în ce, se uită cu minie asupra pămîntului, și atuncî pămîntul de frică se cutremură.

Cutremurul de pămînt e însoțit totdeauna de diferite fantome, care fug cu înălțala fulgerului. Unia spun că în timpul cutremurului de pămînt vîd fugînd cai cu ochii cit talgerele, că vitele fug prin păduri, ca cîinii urlă a pustiū iar alții că în vîntoasa care mai totdeauna însoțește cutremurul, mai ales noaptea, circulă duhurile necurate, care voesc a se ascunde de minia dumnezească.

M. Lupescu

SUPERSTIȚII

215 Când te tunzi, stringe-ți părul și-l supune unde-va, să nu-l calce oamenii, că capeți durere de cap; să nu-l pui pe foc, că iar te doare capul; iar când tai părul la fetele mititele, să-l pui într'o baligă, că crește lung și frumos.

216 Când ți-a pișca din lina oilor, îți mor oile.

217 Când ți-a fura meii, n'ai parte de pripas.

218 Când mătură dughiana, să nu mătură din fund spre ușă, că dai mușterii afară; începe a mătura de la ușă și stringe într'un colț.

219 Când vezi vârtej să nu stupești, ci să zici *huido*; că dracu este în vârtej. El s-apucă la rămășag cu D-zeu că are să scoată apă din peatră (cică oamenii is petre) și dacă stupești, dracu rămîne pe D-zeu.

220 Când tună și fulgeră, să gonești de pe lingă tine cine, miță, că în ele să bagă dracu; și Sfintu Ilie, când săgeteaza, poate să te omoare și pe tine.

221 Când auzi tunind întâia dată primăvara, să atingi fruntea cu muchea toporului, ca să-ți fie capu tare și să nu te doară.

222 Când fulgeră și trăsnește (mai cu samă noaptea) să aprinzi lumina de la Paști, că ești ferit de trăsnet.

223 Când plouă cu peatră, înfinge topor sau sapă în pământ, că peatra să topește.

224 Când cad negurile și țin mult, pune o tivdă în foc, că pier.

225 Când scapără pentru prima oară, să te pleci gios și să ieși cu ochii închiși pae, că s bune de durere de cap.

226 În noaptea de Paști ori de sfintul Vasile, dacă-l vedea când se deschide cerul, ce-i cere îți dă D-zeu. (Povestesc oamenii că un om avea capul foarte mititel și s-o pus de-o păzit toată noaptea și când o văzut că se deschide cerul, o zis: «Dă-mi Doamne un cap mare»

și cum ședea el cu capul scos afară pe fereastă, pintre drugii fereștei, odată i s-o făcut capul cit o baniță și-o șazut acolo pînă la celalalt an, cînd s-o rugat să-i facă capul mai mititel de l-o putut scoate înapoi).

227 Cînd îți cere cine-va cărbune, să nu-î ții tu s'aprinde, că-ți cad dinții.

228 Cînd umple femeea borș și are vre-o fată ori băct răutacios, să-l ungă pe la nas cu melesteul cu care a amestecat borș, că atunci să innăcrește degrabă.

229 Cînd îi vedea vr'un fluturaș prin casă, să nu-l omori, că-i sufletul vr'unui copil, etc. ce (-a murit 1).

230 Miri să minince (după ce vin dela cununie) amîndoi dintr'un ou, ca să fie amîndoi moi, să se lasă unu după altu. Inainte de cununie să nu mininci în ziua aceea.

231 Mireasă cu mireasă să nu să întilnească la biserică. Dacă se întilnesc, să fugă pe după biserică.

232 Cînd te speli, să nu te ștergi pe picioare, că ștergi norocu.

233 Cînd ia mirele zestrea miresei acasă, mireasa să pue în ladă o păpușă, să fie mirele mut ca păpușa.

234 Cînd copilul este mușcat de vre-un cîne, să ceară spălător (cîlții cu cari spală blidele) să pue la mușcătură și păr de-a cinelui să-l afume. Tot așa cînd să sparie din pricina vr'unui om, să-î ceară vr-o stramță să-l afume. Tot de spăriet îi bun și părul de urs.

(Auzite prin județul Covurlui). Culese de G. P. Salviu.

235 Creanga pe care a cîntat cucul, se pune în lăutoarea fetelor ca să fie drage la lume, cum îi și cucu de drăgălaș.

1) *Quan on voit, le soir, de petits papillos blancs voler dans la maison, cela annonce la mort de quelqu'un dans la maison.* P. Sébillot, *Coutumes populaires de la Haute-Bretagne*, p. 151.— N. D.

237 Primavara se aî pará in pungă, cînd auzî cucu în-tăiū ca să aî peste tot anul.

237 Cînd îîi cîntă pupăza întăiū, îîi merge rău peste an.

238 Cînd îîi cîntă cucu din a dreapta saū in față, îîi merge bine peste an și fetele sînt prevestite că se mărită. dar din partea stînga și din dos, îîi merge rău.

239 Din funia clopotului bisericeî îî bună de pus in lăutoare ca să fîi ascultat de lume, cum îî ascultat clopotul.

240 In Vinerea Paștelor, se sue fetele in clopotnița bisericeî și sună clopotul ca să crească cînepa.

241 Pe cap nu se lă Marța, că-î rău de napastă.

242 Nu se croește cămeșă Simbătă, că moare acel ce a purta-o.

243 Bucățica de pîne scăpată din mină nu se lasă ne mîncată, că îîi rămîne norocul.

244 Nu se îmblă cu un picior încălțat și cu unu desculț, că îmbli mult pîna te însorî.

245 Nu se mînincă ceva uitat, că acela uită degrabă (perde memoria).

246 Cînd ești plecat unde-va și îîi ese înainte cu cofa goală orî un popă, îîi merge rău; iar dacă te întilnești cu un jidan orî cu un țigan, îîi merge bine.

247. Cînd îmbraci o haină pe dos, fără se observî, are să te bată cine-va, dar călcîndu-o in picioare, scapi de batae.

248 Cînd vine de unde-va, ca să nu fie ocărit că a stat mult, zice odată cu închiderea porței; «inchid poarta, să se închidă gura cutărul....»

249 Cînd cucușul se sue pe poartă și cîntă cu capul spre drum, are să facă drum cine-va din casă, iar dacă îî cu capul spre casă, vine cine-va de departe.

250 Cînd se coboară paingăni inaintea cui-va, primește veste, saū un neam îî vine. Dacă vede paingăniul in casă, și neamul saū vestea îî de aproape.

251 Toamna, cînd găsești în ghindă de stejar vierme, arată că anul viilor va fi productiv; dacă îl mușcă, va fi de mijloc, iar de va fi paingăn, prevestește foamete.

252 Cînd se sue cucoșul de vreme în pătul (la culcar) și cîntă, are să se schimbe vremea.

253 Cînd porcul duce pae'n gură și-și face birlog, vestește vreme ră.

254 Cînd ești plecat unde-va și uiți acasă ceva, nu se vine înapoi ca-ți merge rău.

255 Cînd se sue mița pe sobă și se uită spre ușă, face a frig, iar cînd se culcă în mijlocul casei sau la prag, a să se încălzească.

256 Cînd sarea umezește în casă, are să ploae.

257 Cînd cînele se dă de a tavalu pe omăt, are să se moae vremea.

258. Cînd vremea ră începe de Sîmbătă, ține mult.

259 Cînd întri în o casă cu fete, trebuie să șezi jos cît de puțin, ca să șadă pețitorii.

260 Cînd vine nora întăi în casă soacrei, se nu să uită în cuptor că-i moare soacra.

261 Pe patul unde șede popa la ajun, se pun sub așternut grăunțe pe care le dă la cloște ca să nu înădușe puil.

262 Fuior de la crucea popei la Bobotează, îi bun de pus în pînza volacului său a mrejei, ca să tragă peștele, cum trag băeții după popă.

263 În ziua de Alexi-Boji, nu se zice șerpe, că vezi mulți șerpi ci se zice pește.

264 Trei zile a Filipilor nu să coasă; îi rău de dihanii.

265 Pîn la Sf. Ilie nu să mînîncă mere, cînd se dau de pomană mai întăi. căci n'aũ parte sufletele morților de pomană. Nicî pînă la Sf. Ilie, n'aũ voe băeții să arunce merele în sus, că bate piatra.

266 Pîna pe vremea finului, femeile n'aũ voe să meargă cu furca'n briu torcînd, că bate piatra.

267. Oala dată de sufletul mortului, pe cealaltă lume se udă în apă și merge de scutură lina pe focul unde arde stăpînul său.

(Din județul Suceava)

culese de S. Mihăilescu.

Strigate în joc

(V. vol. I, pag. 70, 103, 104 și 210)

93—Ce ai lele pe la poale?
—Zurgalăi părinte Avrame.
—Dă-mi și mie un zurgalău
să mi-l cos la antireu
să-mi treacă de dorul tău.

94 Frunză verde de lemde-alună
să am oi mi-aș face o stină
de neveste tinerele
de copile frumușele.

95 Hop lelița 'ncinstă bine
cu poftale 1) de la mine,
cumparate din cetate
cu trei lei și jumătate.
Hop lelița frumușică
te iubesc cu multă frică,
cu frica de la barbat
și cu ură de la sat.

Hop! leliță'n trup subțire
te-aș cuprinde, mi-î rușine,
dar dacă m oiū mai deprinde
totdeauna te-oiu coprinde.
Lelița trup cilibiū 2)
ce porți otravă sub briu
de omori omu de viu.
U iū, iū! a cui să fiū?
acei fete, cu briu verde?
Dar aș vre mai bucuros
să fiū acei cu briu roș.

96 Lelița cu capul gol
nu-mi face necaz să mor,
că necazu ce mi-l faci
cu amar ai să-l mai tragi.

97 Frunză verde de cicoare
umblă racul să se nsoare

1) Cingătoare, bete, hărnoțe.

2) Nalt, subțire, bine proporționat, gătit frumos.

şi n'are nici o prinsoare.
 Are broasca-o fată mare.
 —Tu, tu, tu! broască rîioasă
 dă tu fata după mine
 că eū Ț-oîū ține-o bine
 cu pîne și cu masline.
 —Nu daū fata dupa tine
 că tu n'ai cap de comanac
 nici picioare de nadragi.
 —Tu, tu tu! broască rîioasă
 eū am șapte slugi în casa;
 tu n'ai cap de legătoare 1)
 trupuşor de 'ncingătoare 2)

98 Tu leliță jucăuşă
 ce ai pățit de stai la uşă?
 Leliță cu pestiman 3)
 nu'nvața capu *hiclean*.

99 Frunzuliță lemn de crîng,
 vai de mine mor, ~~nu~~ frîng
 și nu pot să te coprind;
 da dacă m'oiū mai deprinde
 și mai bine te-oiū cuprinde.

100 Foiliță iarbă grasă
 nevasta care-i frumoasă

nu-i pacat să se iubească
 cu catana 'mpărătească;
 Ia cu mine și cu tine
 numa să n'o știe nime;
 Ia cu mine și cu altul
 numa să n-o știe barbatul.

101 Bată-vă Domnul pe tăți
 nu jucați în șapte părți,
 ci jucați numa'ntr'o parte
 c'asa joacă'n alte sate
 cu cameșa ruptă-n spate;
 și catrința pe de-o parte.
 Ia haidem și iasta parte
 să jucăm spate la spate;
 ia haidem și-n astă mină
 să jucăm țîță la țîță.

102 Bate-o măi și-o lasă moartă
 las-o moartă-n popușoi
 că'nvie la primavară.
 Primavara-i mama Țnoastră
 că-i și caldă și geroasă,
 Ia omătul de pe coastă
 și urma de pe fereastă,
 și omătul de la dos
 de scapă voinici din gros.

Culese de M Lupescu.

1) Cap de legătoare, adică de logat. Femeile de la munte, care se îmbrobodă cu ștergar își leagă capu e-un bariz.

2) Racu e holteiū sărac, broasca rîioasă e văduva cu fată mare, ce caută holtei avuți.

3) Pestiman e un fel de catrință de fabrică cu roșu și albastru.